

MAGYAR KURIR

Bétsből, Pénteken, Aprilis' 50-dikán 1819.

Német Ország.

Manheimből Aprilis' 18-dikán: — „Sand, mint a' környülállások mutatják elérte szenvedéseinek végét; halálát napoként lesik. Az eddig tett vizsgálódásoknak resultatuma pedig még mind titokban tartatik.“

Jenából April. 14-dikén: — „Azon külömbkülömbféleképpen szólló tudósításoknak, mellyek a' közönséges levelekben, *Sandról* és az ő gyilkos tselekedéről kihirdettettek, megigazítására szolgálhat az itt következő előadás:

„Sand a' Tanuló, 1817-ben Mihály napkor jött *Erlangából* ide, hogy, mint egy irás, melly papirosai között találtatott, mutatja, a' maga tanulását, *Fundatzióval* való élés mellett folytathassa, mellyet meg is nyervén, azzal egész ittéléte alatt élt. Tanítóji és mind azok, kik véle közelébbi esmerettségben voltak, jót bizonyitnak felőlle, hanem az is igaz, hogy itt létének már kezdetétől fogva nagy hajlandóságot mutatott arra, hogy némelly különös ideákat, mellyeket elméjébe vett, nagy hevességgel szeresse védelmezni. Kivált az utóbbi fél esztendő alatt szüntelen való szorgalmatosságot bizonyitván, örökké szobáját őrizte, 's minden társalkodást került. Az Aktákból ki-jön az is, hogy, ha szintén szóval nem nyilatkoztatta is, de régtől fogva elméjében forgatta azon gondolatot, hogy végrehajtsa a' mit utoljára meg is teve. *Manheim* városa tanátsa előtt is megvallotta, minekutánna a' gyilkosságot elkövette,

hogy jó részt hat hónapoktól fogva gondolkodik azon, hogy Státustanátsos Kotzebue Augustust meggyilkolja: az itt Jenában kikérdeztetett személlyeknek vallástételeik is bizonyitják azt, hogy az ahoz való készülétekkel már a' múlt esztendőnek végén Karátsony tájban foglalatzkodott, melly ki-jön abból, hogy a' handzsárt már akkor, a' maga tulajdon rajzolása szerént megkészittette, 's elkészülését nagyon siettette. Hanem ezen foglalatzkodásba senkit mást belé nem elegyített, kétségkívül azért, hogy czélzásának semmi tudóji ne lehessenek. —

„Jenából lett elindulása előtt 1819-ben Mártz. 8-dikán oly nyilatkoztatást tett néhány barátjainak, hogy más nap' reggel hazájába fogja útját venni, a' hova familiai dolgai hívják. A' mondott estvén nagyon vidáman viselte magát: hanem azt, hogy más nap' reggel barátjai elkísérjék, meg nem engedte. Megigérte nékiek, hogy Jenába még vissza fog térni, a' mint hogy a' szállását még ezen nyárra ki is fogadta vala. Midőn a' *Manheimi* Magistrátustól, ide az *Universtitáshoz* érkezett megszöllittatásra a' Lakatosmester által a' Sand iróalmáriuma 26-dikban megnyittatván az ő portékáji 's papirosai elvétettek volna, ezek között két lepetsételt levelek találtattak, kétféle felyülírás alatt, 's a' leveleknek belső foglalatjaik is külömbözők voltak. Az egyikben arra kéri Sand a' *Jénai Burschi* sereget, hogy ötöt a' maga kebeléből botsássaki, ily okra nézve, hogy ő ezen elbotsáttatás által nem egyébre ezé-

loz, hanem csak arra, hogy ez által a Burschi sereg többféle kedvetlenségektől megkímélthessék, mert ő jól tudja azt, hogy ezen társaság nem fogná azt lágy-melegséggel hallani, hogy ő, mint ennek egy tagja, Vesző-hellyen halt-meg, és ő ezen kérelme által különben sem egyebet kíván, hanem csak, hogy azt megelőzze, a' mit a' társaság későbbre maga különben is meg fogna tselekedni, tudniillik, hogy őtet a' maga kebeléből kivesse. A' másik levélben, melyet közelébbbről való barátjaihoz 's esmerősseihez intézett, ezeket a' maga fel-tett céljáról tudósítja, a' melynek végrehajtását már éppen munkába venni készült, 's a' melyet rég' főzött, tudniillik, hogy Státustanátsos Kotzebut, tulajdon kezével gyilkolja-meg, a' nélkül, hogy ezen levélben is valakit a' maga gyilkossága tudójának lenni nyilatkozzatna. Minthogy pedig ezen levelek a' Sand holmijeinek átvételére rendeltetett Biztosság által nyitattak-meg, tehát nyilvánosságos dolog, hogy ezeknek foglalóját Mártz. 26-dika előtt senki nem tudhatta. Azonközben nagyon szembetűnő környülállás itt az, a' mi 25-dikben történt, hogy a' Kotzebue' képe, melynek szakálát egy szárnyas egér formálta, a' fekete táblára szegezelve találtatott 's arról a' Pedellus által vétetett-le. Az Universitas azonnal szoros vizsgálódás alá vétette a' dolgot, de a' melynek nem sokáig kellett folyni, minthogy egy idevaló tanuló legkissebb tartzkodás nélkül önként megvallotta, hogy a' képet ő szegezte-fel a' táblára, 's a' környülállást is, melly erre alkalmaztosságot adott 's őtet ezen tselekedetre indította, tellyes nyilvánossággal elbeszélte (de a' mi ezen tudósításban nints kihirdetve). Egyéb resultátumok azon vizsgálódások végződésével fogják magokat kimutatni, melyet a' Weimári K. Nagyherczeg által az Országlószéknek Tanátsosai közzül kineveztetett két tagokból

álló Biztosság szakadatlanul folytat. Azonközben az itt felhordottakból is kihozhatni már annyit, hogy mitsoda hitelt érdemeljenek azon némely újságlevelekben közönségessé tétetett, de semmi valóságos Aktákon nem fundáltatott mendemondák, mellyek szerént a' Jénai tanulóknak közönsége is egygyeértő tudója volt volna a' Sand' gyilkos feltételének; 's minthogy a' Királyi Nagyherczeg' különös parantsolatjából mostanában a' fenn nevezett Biztosság a' Jénai Burschnak mindenirásait szoros vizsgálás alá vette, a' melly megvizsgáltatást pedig maga Burschnak is kívánta és több alkalmaztosságokkal kérte: ehez képest igen nagy hasznú vizsgálódás fog ez lenni, mind a' Jenai Universitasnak ártalmas híreknek, mind pedig az ezek ellen való eszközöknek leg egyenesebb megítéltetéssekre nézve."

* * *

Manheimből, April. 17-dikén: „Megígértem vala, hogy a' Sand' vizsgáltatásának minden hiteles resultatumait folytatában megírom: sajnálom, hogy azt kell jelentenem, hogy én, éppen mint a' legjobb Metaphisicusek, a' mellett, hogy mindent tudok, semmit se' tudok — mert mind azok, kiknek Sandhoz valami közök van, strázsák, papok, orvosok, bírák, keménnyen megeskettettek, hogy arról a' mit Sand tsinál, vagy beszél, vagy hogy miként érzi magát, él-é vagy meghalt, ki nem beszélnek. Tehát minden a' mit felölle hallunk, tsupa bizonytalan hallomás. Ilyen p. o. hogy Sand a' kézorvosi munkát, nagy magaelszánással kiállotta, holott tudta, hogy magát egy mély lélekzés által kivégezheti, 's több effélék.

* * *

A' Ménusi Frankfurthól ezt írják April. 21-dikén: — „Károly ő Aushtriai Cs. Fő Hertzegsége, kedves Hitvesével ő Cs. Fő Hertzegaszszonyságával 's

hozzátartozóikkal, ma estve ide megérkezének 's a' Romai Császár nevű vendégfogadóba szállottak-be. A' Nassau-i Hertzeg ide elejikke jött Kedves Sogorának és Hugának, a' kik innét holnap Weilburg felé fogják útjokat folytatni.

Karlsruhében Aprilis' 20-dikán öszszegyülekeztek a' Diétára meghívattott két kamarák' tagjai, a' Nagyhertzei kastély' szalájiba, a' hol üléseiket fogják tartani. A' Nagyhertzeg 22-dikben szándékozott az ő üléseiket, egy hozzájuk intézendő beszéd által maga személyesen kinyitni.

* * *

Végezete a' Weimari Nagy Hertzei Követ által Frankfurtban a' Német Szövetségi Gyűlés' elejébe terjesztetett Előadásnak: —

„Ezen *Rescriptum* tsak arra való volt, hogy a' Tanítók a' jó úton megtartattassanak, mivelhogy ezen útat már ők magok megtalálták 's megismerték vala. Már 1817-ben ekképpen beszéllett egy közzülök a' maga halgatójához: — „Ti most oly ifjú-korban vagytok, hogy semmi egyéb foglalatosság hozzátok nem illik annál, hogy úgy rendeljétek-el magatokat, hogy ifúsági korotok gyarapodjék, magát kiformalja, magát holmi szokásba jött gyávaságok által ne vesztessze, magát ezen elszánásra lekötelezze, 's azt a' czélt, a' melly felé sietni kell, jól szemügyre vegye. A' Státus most még idegen tölleték és tsak annyiban a' tiétek, hogy annak idővel munkás tagjaiva lehettek. Reátok nem tartozik az affelett való tanátskozás, hogy minek kell vagy minek nem kell a' Státusban történni. Mostani kötelességtek az, hogy jól megfontoljátok, hogy miképpen kell idővel magatokat a' Státusban viselnetek, 's arra miképpen készülhetek-el legjobb módon. — 6). A' Burschságról — a' Mi adott ezen Burschságnak eredetére alkalmatosságot? Ezen kérdésre azért kell

itt kiterjeszkednünk, hogy ezen nevezetnek Jénára nézve oly tulajdonságok adtak, mellyeket az Ország' Fejedelme lágy melegséggel telyességgel el nem hallgathatott. A' Német Universitásokat érdeklő egyéb roszzsak közzé számláltathattak a' *Landmanschaftságok* (a' külömbkülömb hazabéli fiaknak öszszetsatolódásaik), a' Tanulói-Rendek, 's több effélék. Ezek titkos öszszetsatolódások voltak, 's az által, hogy egymással megszűnés nélkül ellenkeztek, megzavarták az Universitásokon a' tsendességet, az ő öszszetsatolódásaiknak még az ő Universitási idejek után is következése volt; száz 's több esztendőknék lefolyta alatt számos ifjaknak halálát okozták. Némely tartományoknak 's még a' Német Birodalomnak törvényei se' használhattak ezen öszszetsatolódások ellen. Melly örvendetes dolog vala tehát az, hogy az 1813-dik és 1814-dik hadi esztendők után a' tsatározó mezőkről vissza tért ifjak ezen sok féle ágbog egygyesületeknek, öszszetsatolódásoknak eszeveszettségét káros voltát magok megismervén, eltökélettek magokban 's meg is határozták, hogy azt, a' minek következéseit éppen most, tudniillik a' háboruban, ily fontosoknak lenni megismerték, tudniillik a' Németek közt való egygyességet, ezutánni egygyütt való életjekben is fenn tartásák, 's már még most a' magok ifjúságokban hedoljanak annak a' felséges ideának, mellyet a' Német hazára nézve illy fontosnak lenni megismertek. *Minden tanulóknak egy-másközt való egygyessége 's az ő testi lelki erejüket a' haza' szolgálatjára való keresztényi Német kispallérozása: vala az a' Burschság, a' melly eránt a' Jénai tanulók, minden Rendeknek és úgy nevezett Patriotaságoknak (Landmanschaftságoknak) feláldozásával, 's közönséges kéztapással meg egygyeztek. Valyon hát jó lett volna-e ezt magamagában tilalmas dolognak tar-*

tani, a' midőn e' mellett még e' követ-
kező principium is meghatározott és
kimondatott: A' mi közönséges öszszetsa-
tolódásunk még azokkal is legszorosabb
barátságot fog tartani, a' kik ezen öszsze-
tsatolódásba forma szerént való módon
be nem állanak. — b) Tsak azért, hogy
az előbbeni ártalmas öszszetsatolódások
ellen való iparkodások fogantja fenn-
maradjon, 's hogy a' Burschság is bizo-
nyos törvények alá legyen vettelve, ily
rendszabás vétetődik-fel a' Jénai Akadé-
miai törvények közzé: „Mind azok az
„öszszetsatolódások, mellyek a' tanulók
„között részreszakadásokat okoznának, az
„Akadémiai valóságos szabadságot és
„egyenlőséget megzavarnák, az ő ittlé-
„teknek céljával ellenkeznének, avvagy
„külömben valamelly törvénytelenésre
„vezértenének, akár Rend, akár Lands-
„manschaft, vagy akarmi nevet viselje-
„nek, megtiltatnak. Az olyan társaságok
„is mind tilalmasok, mellyek a' magok
„felekezetének ez vagy amaz különös tag-
„jáért, az Előljárók vagy Tiszti karok
„előtt kikelni mérészlenek.“ Ezen esz-
közökkel való élésnek egész mostani jó
következései valának. A' Jénai tanulókat
az 1816-dik és 1817-dik esztendőben
könnyebben lehete kormányozni, mint
annakelőtte akármikor. Mint már meg-
mondottuk, valóságos szorgalmatosság
uralkodott és a' részekre való oszlásnak
éppen semmi híre nem volt köztök,
's duellálásunk is ritkábban volt híre,
mint ezelőtt. Az igasság, mértékletes-
ség, 's vallásszeretet oly virtusoknak tar-
tattak, mellyekkel a' tanuló a' több ta-
nulók között mind ez ideig büszkélked-
hetett. —

Azonban, ha a' Burschság a' maga
tisztaságában tsakugyan fenn nem álla-
na, 's talám a' más Universitásokból ide
jött tanulóktól reá elragadás által kapott
megromlottságát megbizonyítaná (oly Uni-
versitásokat értünk, mellyekben a' régi

módi Landschaftságok még a' magok meg-
rögzött szokásaikat folytatják) ezen eset-
ben sem lehetne Jénában semmi vesze-
delemtől félni, hol az ilyen tanulókkal
a' fenytéki szoros törvények szerént bán-
hatnának 's fognának is minden bizon-
nyal bánni, annyival is inkább, hogy az
Akadémiai Senátusnak egy kemény bün-
tetési határozása, a' Nagyherzegnék Re-
scriptuma által tsak most 1818-ban Jul.
24-dikén ismét megerössítettett, a' mely
ily szavakon végződik: — „Egyéb eránt
meghatározott akaratumk az: „hogy az
„a' valódiság, jó erköltsiség, 's illendő-
„ség, melly a' Jénai tanulóknak magok-
„viseletéből mind ez ideig kitündöklött,
„fenn tartattassék; hogy Jénában tsak az
„ezen előre botsátott principiumból fo-
„lyó feltételek alatt lehessen élni, mint-
„hogy mi nagyon távul vagyunk attól,
„hogy ezen Universitásnak boldogulását
„a' tanulóknak nagy számán fundálnók.“
Nem azért történnek pedig mind ezek,
mintha a' tanulók miatt a' haza' tsendes-
ségét félteni lehetne, hanem tsak azért,
hogy az ifjuságnak efféle politikai ipar-
kodásai 's a' Státusban való hathatósá-
gának mutatása által, ő a' maga tanulói
határoztatásától egészszen elvonattatna,
's az ő Universitási életének célja egész-
szen semmivé létegne. Hanem más felől
azoknak az embereknek rossz indulatjo-
kért 's vigyázatlan magokviseleteikért is
nagyon lehet ám szomorkodnunk, a' kik
a' tanulókra az efféle politikai iparkodá-
sokat eleintén tsak magok költötték, 's
talám ez által a' rosznak magvát köztök
magok hintézték-el.“

B a v a r i a.

Gróf R e c h t e r n - L i m b u r g oly
jovallást terjesztett ezen hónap 19-dikén
az első kamara elejébe, hogy el kell tör-
leni a' Lotteriákat. Jovallását így adta
elő: — „Arra, hogy a' Lotteriának min-
den rettentőségeit méltó módon le tud-

jam rajzolni a' Thucidides' tolla nélkül, mellyel az Athenas városabéli pestist leirta, és a' Sakespeare' ész-lángja nélkül, szükölködöm, hogy egy illy szomorú képzeletet az ilyen történetek' néző helyére kiállithassak. Sietek tehát eltávozni a' kétségbeesésnek, önnön gyilkosságnak 's dühödöttségnek azon scénájától, hol az atyák gyermekeik' szájából az utolsó falatot kiragadják, tsak hogy a' veszettségnek ezen örvényébe valamit ezek is betehessenek — 's a' hol a' tsalárkodások minden napiak, 's az atyai, házastársi, 's gyermeki kötelességek láb-bal tapodtatnak. Sem pestis, sem hadakozás, sem éhség, sem egyéb ostor, melly az Országokat érdekli, nem okoz annyi rosszat, mint a' Lottéria. Azok a' rosszak mulandók ezek pedig megmarandandók, és sok egyéb veszedelmes következéseket vonnak magok után. Ezen játéknak (ha tsakugyan játéknak nevezhetjük azt, a' hol átaljában vévén a' dolgot, örökké tsak azon egy részé a' nyereség) káros volta nyilvánosságos. Az egygyetlenegy haszon, mellyet észrevehetőleg hajt, abban áll, hogy a' Státus kassájába esztendőnként egy millió Forintot hoz. Már hát azt tartják némelyek megfejthetetlen kérdésnek, hogy ezen egy milliónyi kárt, melly a' Lotteria' eltörléséből következne, mi módon lehessen kipotolni? De erre két utak is találtatnak; egygyik az új adó, másik a' megkiméllés. Kérdésbe jöhetne, hogy mostani adójink mind olyanok - é, hogy a' nemzetnek betsületére, boldogságára, és bátorságára 's a' thronusnak szükséges fényességére elmulhatatlanul megkívánatók-é, vagy nem? *Ha szükségesek*, úgy az azokban történhető fogyatkozást, új adófizetés által kell kipotolni; erre minden ember köteleztetik; telyességgel nem szükség játék által szert tenni reá. Nem igasság oly terhet, mellyet mindennek hordozni köteleztetik, megsalatta-

tás által tsak kevesekre, még pedig a' szegényebb sorsuakra taszítani. *Ha nem szükségesek*, így az okosság és lelkiismeret könnyen utat módot fognak találni a' Lotteriából való nyereségnek megszünése által okozató lyuknak bedugására. A' Lotteria' eltörlötése ellen felhozattatni szokott okokat könnyü megczáfolni. Némelyek így szollnak: — *Ha Lotteria nem volna az Országban, idegen Országi Lotteriákba folyna ki a' pénz.* — De hiszen elég módja van az Országlószéknek arra, hogy ezt megakadályoztassa. A' szegény sorsú emberek bizonnyal meg fogják tölle tartóztatni magokat, ha tsak a' minden nap szemek előtt forgó alkalmatosság által nem ingereltetnek reá, és az a' könnyűség, hogy a' betevések tsekélységek, tsak krajtzáronként is megeshetnek, alkalmatosságot nem szolgáltat nékiek a' játékhoz való kezdésre. Egy nagy ember (Napoleon), a' Lotteriát *Bolondok' Adójának* nevezte. De ez a' nevezet nem teszi magát az adót igasságossá; mert nagy igasságtalanság a' bolondokat még bolondabbakká tenni, 's őket az álommagyarázó könyvek tsalfaságának kitenni, a' mellyek, fájdalom! az Országlás' szemek előtt tétéinek közönségessé. — A' másik ok, melly a' Lotteria eltörlése ellen felhozatik, ez: *Arra, hogy bétegyen, senki se' kényszerítettik; ki tehet arról, hogy az emberek nem okosok.* Ez annak az atyának mentsége, a' ki köszörült borotvát ad gyermekeinek kezeikbe, hogy játzodjanak véle. De, ezt hallom mondattatni, sokféle dolgok megszenvedtetnek, a' mellyeknek veszedelmes befolyása van a' néphez. — Igaz; ezt én is megvallottam; 's a' tökéletesség nem az emberek' sorsa! de nagyobbna-gyobb tökéletesülésre való jutáson iparkodni, ha hátra felé nem akarunk menni, tsakugyan szükséges. A' házárd-játékok ez előtt majd mindenütt megtiltatva

voltak: miért kell *Olasz Ország'* ezen szüleményének nállunk fenn állani? Tekintsük-meg tsak, mit okozott ez ott a' maga szülő annya' földjén? A' játéki-intézetek 's az uzsorázás (*Vucher*) által, mellyet maga az Országglás védelmez, úgy elszegényedett a' szántóvető ember, hogy alig van valami kevés ingatlan vagyona (mivelni való földje). Hány ezer *Szavoyárdokat* nem látunk tsak Párisban minden tsekély munkákra adni magokat; ennyire még Német Országban nem ment a' dolog. — Végre azt hozzák még fel ellenvetésül: *Hogy a' Lotteria ezeket tart, familiákat, háznépeket; ezek a' Lotteria' eltöröltetése által mind bizontalan sorsra jutnának, kenyér nélkül maradnának.* De én erre azt mondom, hogy ezen emberek közt sok olyan vagyonosok is találatnak, kik külömben is megélhetnek; a' mi pedig a' szegényebbeket illeti, ezek is eltáplálnak magokat 's hozzájoktartozójikat, ha a' Lotteriák mellett való szolgálhatás, őket a' dolgozásra való hajlandóságtól meg nem fosztaná. A' Zsidók, kikből többire a' *Collectorok* lesznek, talám vesztenének; hanem ezeknek is fogna az ő spekuláló lelkek valami egyéb kenyérkeresetet mutatni. Azt sem lehet mondani, hogy a' *Collectorok*, ha a' Lotteria eltöröltődne, károknak megfordittatását kívánhatnák a' Státustól, minthogy ők nem szolgálják hanem tsak *Mandatariusai* a' Státusnak, tsak addig maradnak felvétetve, míg az

ő foglalatok tart. A' mi a' fő Lotteriai gazdálkodásnál lévő Szolgákat (tiszteket) illeti, ezeknek könnyen találhat az Országglás valamely hasznos foglalatosságot."

E l e g y e s D o l g o k .

Temesvárról olyan tudósítások érkeztek Bétsbe, hogy minékutánna annak környékein April. 5-dikén reggel 4 és 6 órák között szörnyű szélvész uralkodott volna, melly még a' várban is a' legkeményebb épületü házaknak fedeleiket letépte, ablakaikat összeszétörte, a' külső városokban pedig a' szalma 's nád fedeleket és sövény kerteket összszevázta, az embereket, kik a' várba eleséggel mentek, a' földhöz tsapta 's néhányakat a' *Bega* tsatornájába hajtotta volna, 8-dikén reggeli 9-tzedfél órakor szép tiszta idő lévén a' várban egymás után két rendbéli földrengés következett, a' melly kivált annyiban nevezetes, hogy tavaly is azon időtájban, (Aprilis' 10-dikén) még pedig a' mostaninál sokkal nagyobb erejű földrengés éreztetett ugyan ott.

* *

Nemes Sáros Vármegyében *Sóvár* on April. 14-dikén 1-gyedfél órakor tűz támodván, nagyon sok károkat okozott, de a' mellyeknek mennyisége még meghatározva nem tudatott. Egyéb közönséges épületeken kívül az Inspektor-ság' háza, a' Sófőző üstös ház, 's a' tiszték' 's egyéb Manipulánsok házai, mind összeégtek.

H í r a d á s .

A' Nagy Méltóságú Gróf Zichy Familia' Ötevény (Hochstrass mellett helyezett Sz. Miklós (St. Niklo) nevű Uradalma részéről hírül adatik, hogy ott ezen esztendő Májusának 4-dik napjától fogvást, tenyésztetésre való valóságos Spanyol Juhok' és Kosok, szabad kézből és illendő áron fognak eladattatni. A' kik venni kívánnak, az ott lévő Inspectoratusnál jelentsék magokat.

S z á z f o r i n t h u s z a s p é n z é r t a d t a k V á l t ó c z é d u l á b a n : —
Aprilis' 27-dikén 248 — 28-dikén 247 $\frac{1}{2}$ — 29-dikén 244 $\frac{1}{2}$ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Gr. Festetics Györgynek, a' Nagynak, a' dicsőült lelkűek temetési tiszteletét, ekképpen adták-meg az ő Nagy Méltóságú Rokonai 's temetsége' helyéhez közelébb lévő tisztelőji: — Keszthelyre April. 14-dik napjára özsze gyülekezett Ts. Ns. Zala, Vas, Veszprém, és Somogy Vármegyének színe, 's megmutatta, hogy, ki a' Hazának élt, azt a' Nemzet önként gyászolja. De nemcsak a' Fő Rend: hanem a' Köz Nép is, özsze gyűlvén részt kívánt venni ezen gyászos tiszteletben, mellyel némünémüképpen meghálálja a' boldogúlnak érdemeit, a' ki a' földmivelésnek minden ágában a' nemzeti iparkodást olly szerentséssen felserkentette, hogy tőle az egész Hazája új plántákat ismérni, szaporítani, használni tanult meg. Az idegen Uraságokon kívül jelen volt Mélt. Gróf Festetics Imre, testvér Ötse, maga is a' Juhtenyésztésnek, 's nemesítésnek szerentsés példaadója; jelen voltak nagy érdemű Vei Bétsből, u. m. Nagy Méltóságú Gróf ifjabb Zichy Károly ő Exc.ja, és Gróf Almásy Illés ő Nagysága. Nagy Méltóságú Grófné Saller Judith Asszony Tsillag kereszties Dáma, a' boldogúlnak Hitvese, noha mindjárt a' lebetegedéskor látogatására sietett, most egészségének elgyengülése miatt; úgy a' Menye Fő Méltóságú Hohenzollern-Hechingen Jozefina Herceg Asszony is egészségének változása miatt meg nem jelenhetett. — A' Papság közül két Püspök, négy Apátur, és hatvan köz rendű Papok jelentek meg a' halotti tiszteletre. Az eltemettetése a' halhatatlanságot érdemlett férjfiúnak e' képen ment végbe: Az említett napon, Aprilis' 14-dikén, reggel 9 órakor nagy harang szóval jel adatott a' gyászos menetekre. A' hármas koporsó (egyik lágy,

másik kemény fából, a' külső 's harmadik rézből) melly a' be-balzsamozott, de fel nem bontatott testet zárta, az udvari kápolnából, hol eddig állott, a' halotti szekérre tétegett, melly fekete posztóval, és függő fátyol kárpitokkal volt ékesítve, 's elejébe 6 fekete ló sallangos szerszámokkal fogatva. A' temérdek Polgárság rendbe állittatott, és mindeniknek viaszgyertya adattatott. Ez meglévén, a' Papság keresztel a' Plebánia templomtól a' Kastélyba szép renddel megérkezett. A' Pontificans volt Nagy Méltóságú és Fő Tisztelendő Perlaki Somogyi Leopold Szombathelyi Püspök ő Exc.ja, kinek ugyantak püspöki süveg alatt Fő Tisztelendő Rudinai Apátur, Veszprémi Kanonok Horváth János Ur, és Fő Tisztelendő Hahóti Apátur, Keszthelyi Plébánus Ruzsek József Ur szolgáltak, egész egyházi szomorú tisztelettel. A' szokott felkövetés és egyházi énekek után, 21 Muzsikus fuvó eszközökkel sekundálta a' Magyar nyelven készült szomorú érzéssel tellyes bútsúztató éneket. Mellynek vége lévén, megindult a' halotti processió. Elöl a' keresztnél vezérül ment egy uraság Tisztje, hármad magával gyászban; azután a' Polgárság, kiket követték a' Zsidóknak Vénei, a' Czéhek, a' Deákság, 's ezek után a' Muzsikusok fekete köyönyegeken a' szomorú Marsot fujdogálván. Következett a' Papság 's a' Pontificansnak adstantiája. A' Püspök ő Exc.ja után mentek a' Házi Tselédek, Udvari, Törvényes és Gazdaságbéli Főbb Tisztek mind gyász öltözetben. Ezek után a' Lovász Mester lóháton, 's utánna két Lovász ugyan lóháton mind gyászban. A' halottas szekér előtt lévő hat lovakat zablánál fogva vezették ugyan annyi istálóbéli Tselédek gyász öltözetben. A' koporsón keresztül tsüggöttek a' Familia czímerei, 's mellette két oldalról mentek 12 Geor-

gikoni Practikánsok gyászban, égő szövétnekeket tartván czímerekkel. A' koporsót követte a' bánatos Fiú, ki ezen szomorú tiszteletet mély szívbéli megindulással tellyesítette. Mellette mentek a' fent tisztelt Uri Atyafiak, 's azok után a' Fő Rend, köz Nemesség, és Aszszonyságok. Nagy tsendesség volt az egész városban, mint ha Keszthelynek ditső Urával minden ki halt volna. Illy néma tisztelettel érkezett meg a' processio a' Városi Templomba, hol szokott felszenteléssel 's egyházi imádságokkal a' koporsó letétezt a' Kriptába Mélt. Festetits Kristóf mellé, kit ezen Méltóságos Familia Státorának mondhatni. Így eltemettezt Gr. Festetits Györgynek porrá leendő része: de nagy lelke, 's híres neve emlékezetben marad mind addig, míg az érdemnek betse leszen a' világon. — A' temetés után minden Uraságok a' Kastélyba vissza tértek, 's ottan Mélt. Mező-Szegedi Szegedy Ferencz Cs. K. Kamarás Ur, és Ns. Zala Vármegyének Első Vice-Ispánnya a' Vármegyénél letétezt volt Testamentomot mindenek látára felnyitotta 's elolvasta. Ezen Testamentomnak tartalma meg mutatta újabban a' Böltsnek mondását: „Gloria patris filius sapiens“ valamint az ifjú Grófnak is nagyobb ditsőssége nem lehet, mint, hogy egy illy bölts Atyának tellyes bizodalját oly annyira megérdemlette, hogy őtet minden szerzett jovaiban is tellyes örökösének hagyná, és holta napjáig semmiben sem regulázná.

Más nap, ugymint April. 15-dikén, tartattak az Exequiák. A' halottas Misét a' Méltóságos Veszprémi Püspök Kurbélyi György ő Nagysága 9 órakor mondta, a' ki Fő Tisztelendő Küllei János és Smodits János Kanonokkal, mint a' Tek. Káptalannak kirendelt Követeivel jelent meg. A' nagy oltár, az egész Sanctuarium, és a' prédikálószerk fekete posztóval valának bevonva; a' templom közepén állott a' gyász alkotmány a' familia

czímereivel, és nagy égő gyertyákkal sűrűen körül vétetve. A' Pontificansnak adtattak Fő Tiszt. Küllei Kanonok, és Ruszek Apátur Urak püspök süvegben. A' Requiem, 's gével a' Libera, és Absolutio az egyházi szerktartás szerént tartattak. Az után következett a' prédikátzió, melyet Fő Tisztelendő Horváth János Rudinai Apátur, ama jeles könyvnek: Az Ékes szóllás a' Koporsónál tudós Szerzője, mondott, kit a' boldogult Méltóság, mint egykori tisztelt Keszthelyi Plébánust, maga kivánt magának Orátornak. A' Textus volt: II. Kir. 3 rész. 38 vers. *Nem tudjátok e', hogy egy Fejedelem, a' legnagyobbik, esett el ma Israelben.* A' Szólló ékesen alkalmaztatta Abnernek az Israel Hadi Vezérének nagyságát az érdemekkel tellyes Hallottra, és annak 1) Hazafiúi, 2) Keresztyéni nagyságát oly elragadó ékes szóllással fejtegette, hogy a' boldogultnak külömben is fényes tetteire új fényt látszatott deríteni. A' prédikátzió után tartatott a' Ditsőítő Mise (Sacrum gloriosum), melyet Nagy Méltóságú Somogyi Leopold Szombathelyi Püspök ő Excelentziája énekelt, ismét Fő Tisztelendő Küllei, 's Ruszek Urak és számos egyháziak szolgálatjával.

Mind az első, mind a' második nap a' Fő Rend a' Kastélyban, a' Papság a' Plébánián, és Premonstratensiselnél, a' köz Nemesség 's egyéb tisztességbéliék a' Vendégfogadóban, és az Uraság Tisztjeinél vendégeltettek meg; a' Szegényebeknek pedig bor, kenyér, és pénz bőven osztogattatott.

* * *

Császár és Király ő Felsége Mélt. Báró Révai János Urat, Cs. K. Kamerást, Ns. Túrócz Varmegye Administratorát, és Szomolnoki Bányász Fő Inspektort, Alsó Magyar Országi Fő Kammer Gróffá, és a' Szabad K. Bánya Városok K. Commissariusává nevezni méltóztatott.